

ਖੁਲਾਸਾ ਖੁਤਬਾ ਜੁਮਆ 29.09.2017

ਵੱਲੋਂ : ਨਜ਼ਾਰਤ ਨਸ਼ਰੋ ਇਸ਼ਾਅਤ ਕਾਦੀਆਂ

ਅੰਸਾਰੁਲੱਹ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾ ਦਾ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋਵੇ

ਸਯੱਦਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰੁਲ ਮੋਮਿਨੀਨ ਖਲੀਫ਼ਾਤੁਲ ਮਸੀਹ ਖ਼ਾਮਿਸ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਜੁਮਏ ਦੇ ਖੁਤਬੇ ਦਾ ਸਾਰ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 29 ਸਤੰਬਰ 2017 ਈ. ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਬੈਤੁਲ ਫ਼ਤੁਹ ਮੌਰਡਨ ਲੰਦਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ।

ਤਸੱਹੁਦ, ਤਉਜ਼ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਫ਼ਾਤਿਹਾ ਦੀ ਤਲਾਵਤ ਦੇ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ :

ਅੱਜ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਮਜਲਿਸ ਅੰਸਾਰੁਲੱਹ ਯੂ.ਕੇ. ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਇਜਤਿਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮੈਂ ਅੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਤੇ ਮੁਢਲੀ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਨਮਾਜ਼ । ਨਮਾਜ਼ ਹਰ ਮੋਮਿਨ ਉੱਪਰ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬਾਦ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਦਿਨ ਵਧਣ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਿਨ ਘੱਟ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਅਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਓਥੇ ਸਾਡੇ ਹਰ ਅਮਲ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਹੋਣਾ ਹੈ । ਸੋ, ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੋਮਿਨ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਯੋਮ ਆਖ਼ਰਤ ਉੱਪਰ ਇਮਾਨ ਦੀ ਰਿੰਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵੀ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵੀ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਈਏ । ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵਾਂ, ਜੱਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜਤਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਹੱਕ ਪੂਰੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ । ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵੱਲ ਜੱਦ ਵੀ ਰੱਬ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੋਵੇ । ਸਾਰੀਆਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣ । ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ । ਨਮਾਜ਼ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਨਮਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ । ਪਰ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਸਾਰਾਂ ਦੀ ਉਮਰਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ ਨਮਾਜ਼ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਸੋ, ਅੰਸਾਰੁਲੱਹ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾ ਦਾ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋਵੇ ਸਗੋਂ ਹਰ ਨਾਸਰ ਨੂੰ ਆਪ ਆਪਣਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤੇ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਮਾਜ਼ ਬਾ ਜਮਾਤ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋਵੇ।

ਸਿਵਾਏ ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਉਜ਼ਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਮਸਜਿਦ ਜਾ ਨਮਾਜ਼ ਸੈਂਟਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਲੋਕ ਮਿਲਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਬਾਜਮਾਤ ਪੜ੍ਹਨ । ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਮਾਜ਼ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਦੀ ਮਹਤਤਾ ਤੇ ਉਤਸਾਹ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਸੋ, ਅੰਸਾਰੁਲੱਹ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਅੰਸਾਰੁਲੱਹ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦ ਰੱਬ ਦੇ ਦੀਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ । ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਜੋ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਇਸ ਉੱਪਰ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਜਾਂ ਅਮਲ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਨਮੂਨੇ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਸਾਰੁਲੱਹ ਹਨ । ਅੱਜ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਜਿੱਥੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਤਾਂ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਭਾਲਬ ਆਉਣ ਦਾ ਹੱਥਿਆਰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਦੁਆ ਹੈ । ਸੋ, ਅੰਸਾਰੁਲੱਹ ਬਣਨ ਲਈ ਇਸ ਦੁਆ ਦੇ ਹੱਥਿਆਰ ਨੂੰ ਵਰਤਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਹੱਥਿਆਰ ਨੂੰ ਵੱਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਦ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦੀ ਬੈਅਤ ਦਾ ਵੀ ਸਹੀ ਹੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਵਰਨਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹੋ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਨੂਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪਾਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇਬਾਦਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਬੈਅਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ । ਸੋ, ਹਰ ਨਾਸਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਕਿੰਨੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣਾ ਨਮੂਨਾ ਆਪਣਿਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਬਿਬਰਣ ਕੀ ਹੈ ? ਕੀ ਕੇਵਲ ਭਾਰ ਸਮਝਕੇ ਤਾਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਜਾਂ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਹਤਤਾ, ਇਸ ਦੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦਾਨਾਈ, ਇਸ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ, ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਇਸ ਦਾ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਭਾਵ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਮੌਕਿਆਂ'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਹੈ । ਅਪ ਜੀ ਦੇ ਕੁਝ ਫ਼ਰਮਾਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਜੋ ਨਮਾਜ਼ ਦੀ ਮਹਤਤਾ, ਹਿਕਮਤ ਤੇ ਦਾਨਾਈ ਉੱਪਰ ਚਾਨੂਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਬਾਰੇ ਨਸੀਹਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਯਮ ਪੂਰਬਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ । ਕਈ ਲੋਕ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਚੇਤੇ ਰਖਣ ਨਮਾਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ । ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ । ਇਕ ਹਦੀਸ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਕੋਲ ਇਕ ਨਵੀਂ ਜਮਾਤ ਆਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੁਆਰਫ਼ੀ ਚਾਹੀ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਜਿਸ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਉਹ ਧਰਮ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਅਮਲ ਕਰੋ ।

ਫਿਰ ਨਮਾਜ਼ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਤੇ ਮਹਤਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਕ ਮੌਕੇ'ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਨਮਾਜ਼

ਕੀ ਹੈ ? ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੁਆ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਸਮਝਦੇ ਹਨ । ਨਾਦਾਨ ਐਨ੍ਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਭਲਾ ਰੱਬ ਨੂੰ ਇਹਨਾ ਗਲਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਅਮੀਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆ, ਸਿਮਰਣ, ਤਸਬੀਹ ਤੇ ਵਿਲੀਨਤਾ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਵੇ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਲਾਭ ਹੀ ਲਾਭ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਮੈਂਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕਲ ਇਬਾਦਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਜਮਤਾ ਅਤੇ ਦੀਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਬਾਦਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਆਨੰਦ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ । ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਤੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਕਾ ਰੱਬ ਨੇ ਨ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ । ਰੱਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਬਾਦਤ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਬਾਦਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਲਈ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸਰੂਰ ਨ ਹੋਵੇ । ਹੁਣ ਮਨੁੱਖ ਜੱਦ ਇਬਾਦਤ ਲਈ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਬਾਦਤ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸਰੂਰ ਵੀ ਅਥਾਹ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ । ਉਤਮ ਦਰਜੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਸਰੂਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਇਸਦਾ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਰੂਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੰਮ, ਉਧਾਰਣ ਲਈ ਦੇਖੋ ਅਨਾਜ ਤੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਇਕ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸਰੂਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਕੀ ਇਸ ਦੇ ਜਾਇਕੇ (ਸੁਆਦ) ਅਤੇ ਮਜ਼ੇ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਜੀਭ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਲਓ ਕਿ ਇਬਾਦਤ ਵੀ ਕੋਈ ਭਾਰ ਜਾਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਕ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਸਰੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸਰੂਰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਆਨੰਦਾਂ ਤੇ ਸਰੂਰਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ, ਬੁਲੰਦ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਰੋਗੀ ਕਿਸੇ ਉਮਦਹ ਤੇ ਸੁਆਦਲੀ ਗਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਤੇ ਮਹਿਰੂਮ ਹੈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਹਾਂ ਠੀਕ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ ਕੰਮਬਖ਼ਤ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ਜੋ ਇਲਾਹੀ ਇਬਾਦਤ ਤੋਂ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ । ਸੋ, ਸਾਨੂੰ, ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਫਿਰ ਹਕੀਕੀ ਨਮਾਜ਼ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿਸੱਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਰੇਤੇ ਰੱਖੋ ਇਹ ਨਮਾਜ਼ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਵੀ ਸੁਵੰਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੀਨ ਵੀ ਪਰ ਅਧਿਕਤਰ ਲੋਕ ਜੋ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਮਾਜ਼ ਉਹਨਾਂ'ਤੇ ਲਾਨੂਤ ਭੇਜਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ : (فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ - الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ) ਅਰਥਾਤ ਲਾਨੂਤ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨਮਾਜ਼ੀਆਂ'ਤੇ ਜੋ ਨਮਾਜ਼ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਤੋਂ ਹੀ ਬੇਖਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਤਾਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਦੇ ਪੁਨ ਨਾਲ ਹਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦ-ਅਮਲੀਆਂ ਤੇ ਬੇ ਹਿਯਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਰੱਬ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜੱਦ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨ ਲਗਾ ਰਹੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਅਧੀਨਗੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ । ਸੋ, ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਸਰੂਰ ਤੇ ਆਨੰਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਮੰਗਣ ਲਈ ਫਿਰ ਉਸੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਝੁਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਚਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਮੰਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਮਨੁੱਖ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਜੋ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ان الحسنات يذهبن السيئات ਅਰਥਾਤ ਨੇਕੀਆਂ ਜਾਂ ਨਮਾਜ਼ ਬਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਕਾਮ ਤੇ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ ਬਦੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਉਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨ ਆਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੇ ਨ ਸੁਮਾਰਗ ਨਾਲ । ਉਹ ਕੇਵਲ ਰੀਤੀ ਤੇ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਟਕੜਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਮੁਰਦਾ ਹੈ । ਨਮਾਜ਼ ਬਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਸਚਾਈ ਦੀ ਰੂਹ ਰਖਦੀ ਹੈ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਨਮਾਜ਼ ਦੇ ਅਰਕਾਨ (ਵਿਭਾਗ) ਹਨ, ਕਯਾਮ (ਸਿਧਾਂ ਖੜਾ ਹੋਣਾ) ਹੈ, ਰੁਕੂਅ ਹੈ, ਸਜੱਦਾ ਹੈ, ਕਾਅਦਾ (ਸਜੱਦਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਬੈਠਣ ਦਾ ਢੰਗ) ਹੈ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨਮਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਰੂਹ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਰਕਾਨੇ ਨਮਾਜ਼ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਆਤਮਕ ਚੇਤਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਖੜਾ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੜਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਸੇਵਕ ਰੂਪ ਆਦਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ । ਰੁਕੂਅ ਜੋ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਦਸੱਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭਵਤਾ ਤਿਆਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਹੁਕੂਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਲਈ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਰਦਨ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜੱਦਾ ਆਦਾਬ ਦੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ ਤੇ ਵਿਲੀਨਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਮਿਟਾ ਲੈਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਜੋ ਇਬਾਦਤ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਆਦਾਬ ਹਨ ਜੋ ਰੱਬ ਨੇ ਬਤੌਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਆਂਤਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਆਂਤਰਕ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੈ ਕੇਵਲ ਨਕਲਾਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਕਲਾਂ ਲਾਹੀਆਂ ਜਾਣ, ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ, ਰੁਕੂਅ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਜੱਦੇ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਕੇਵਲ ਨਕਲਾਂ ਵਾਂਗ ਉਠਕ ਬੈਠਕ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਨਕਲ ਹੀ ਲਾਉਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਭਾਰ ਸਮਝ ਕੇ ਲਾਹ ਸੁਟੱਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸਰੂਰ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੱਦ ਤੱਕ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸਰੂਰ ਨ ਆਵੇ ਇਸ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਕਿੰਨੀ ਅਨੋਖੀ ਹੋਵੇਗੀ ? ਨਮਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸਰੂਰ ਵੀ ਸਮਰਥਾ ਤੇ ਬੇਦਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੱਦ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਾਂ ਅਣਹੋਂਦ ਸਮਝ ਕੇ ਜੋ ਰੱਬ ਦਾ ਤਕਾਦਾ ਹੈ ਨ ਪਾ ਦੇਵੇ ਉਸ ਦਾ ਫ਼ੈਜ਼ ਤੇ ਪਰਵਤਵ ਉਸ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਤਮ ਦਰਜੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜੱਦ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਤਮਾ ਜੱਦ ਵਿਲੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਰੱਬ ਵੱਲ ਇਕ ਸੋਮੇ ਵਾਂਗ ਵਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਉਸਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਅਕੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੱਬ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਉਸ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਮਿਲਾਪ ਸਮੇਂ ਦੋ ਜੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਉਪਰੋਂ ਰੱਬੀ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਹੇਠੋਂ ਇਬਾਦਤ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਵਸਥਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸਲਾਤ' (ਨਮਾਜ਼) ਹੈ । ਸੋ, ਇਹੋ ਸਲਾਤ ਹੈ ਜੋ ਸੱਯੇਆਤ' (ਬੁਰਾਈਆਂ) ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਇਕ ਨੂਰ ਤੇ ਚਮਕ ਛੱਡ ਦਿੰਨਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਲਕ ਨੂੰ ਮਾਰਗ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਸਮੇਂ ਇਕ ਰੋਸ਼ਨ ਲੋਅ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪੂੜ ਘੱਟੇ ਤੇ ਠੋਕਰਾਂ ਦੇ ਪਥਰਾਂ ਤੇ ਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਆਗਾਹ (ਪਰੀਚਿਤ) ਕਰਾਕੇ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ । ਇਹੋ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜੱਦਕਿ **إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ** ਵਾਕ ਉਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਰੋਸ਼ਨ ਚਿਰਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਫਿਰ ਨਮਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਸਵਸੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬਬ ਦਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਸਵਸੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਵਿਚਾਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਵੱਲ ਪੂਰੀ ਪਾਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਮਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਵਸਵਸੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਦੇਖੋ ਇਕ ਕੈਦੀ ਜੱਦ ਇਕ ਹਾਕਮ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਸਵਸਾ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਹਾਕਮ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣੇ ਹਾਕਮ ਕੀ ਹੁਕਮ ਸੁਣਉਂਦਾ ਹੈ । ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਜੱਦ ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਰੱਬ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਦਰ'ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਵਸਵਸੇ ਪਾ ਸਕੇ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਨਮਾਜ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ, ਕੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਅਧਿਕਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਦੇ ਹਨ ਅੱਜ ਕੱਲ ਨਾਸਤਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਰੱਬ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਰਬਵਿਆਪਕ ਤੇ ਤੇ ਧਨਾਢ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਆਪ ਆਪਣੀ ਭਲਾਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਰੱਬ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਰੱਬ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹਕੀਕੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜੇਕਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋ ਜਾਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਤੁਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖ਼ਾਤਰ ਜੇਕਰ ਲਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰਨੇ ਪੈਣ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਇਕ ਦੀ ਥਾਂ ਲਖਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਆਨੰਦਮਈ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨ ਕੁਝ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰੋ ਪਰ ਅਧਿਕਤਰ ਇਹੋ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਟਕਰਾਂ ਮਾਰਕੇ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਫਿਰ ਲਗਦੇ ਹਨ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਨ । ਇਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਪ੍ਰਕਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਤਾਂ ਇਕ ਐਵੇਂ ਹੀ ਟੈਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਨੇਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਆਪ ਇਕ ਦੁਆ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ, ਆਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਤੜਪ ਨਾਲ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਕੇਵਲ ਦੁਆ ਹੀ ਹੈ । ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਦਰ ਖੋਲਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਦੁਆ ਹੀ ਹੈ ।

ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਦੇਖੋ ਰੱਬ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਆਪ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਭਾਵ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਰਖਣ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਨ ਵੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰਾਤ ਵੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਰੱਬ ਵੀ ਹੈ । ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਅੱਜ ਵੀ ਹਲਾਕ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਲੱ ਵੀ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਸੀਹਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਾਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਵੇ । ਦੇਖੋ ਉਮਰ ਲੰਘਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਗ਼ਫ਼ਲਤ ਛੱਡ ਦਿਓ ਅਤੇ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰੋ । ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੋ ਹੋਕੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰੋ ਕਿ ਰੱਬ ਇਮਾਨ ਨੂੰ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਉਹ ਰਾਜ਼ੀ ਤੇ ਖੁਸ਼, ਹੋ ਜਾਵੇ

। ਇਕ ਮੌਕੇ ਨਸੀਹਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਚਾ ਦਿਲ ਪੈਦਾ ਕਰੋ, ਨਮਾਜ਼ ਸੁਆਰਕੇ ਪੜ੍ਹੋ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੋ, ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਪਰ ਚੱਲੋ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਦੁਆ ਕਰਾਂਗੇ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਫ਼ਰਜ਼ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਹਜੁੱਦ ਦੀ ਤਕੀਦ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਈ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਲ ਸੰਸਾਰਕ ਕਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਖਰਤ ਲਈ ਕੀ ਜ਼ਖੀਰਾ ਕੀਤਾ । ਤਹਜੁੱਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉੱਠ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ । ਵਿਚਕਾਰਲੀਆਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਦੇ ਸਬਬ ਔਕੁੜਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਸੰਸਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਜੇਕਰ ਨਮਾਜ਼ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲ ਲੈਣ ਤਾਂ ਕੀ ਹਰਜ ਹੈ । ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਕਮਾਲ ਮਿਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਾਮਲ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਅਕੀਦਿਆਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਰਾਹੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ ‘ਕੁਰੱਤਾ ਐਨੀ ਫ਼ਿਸੱਲਾਤ’ (قرة عيني في الصلوة)। ਫਿਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ ਹਕੀਕੀ ਤੌਹੀਦ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, ਤੌਹੀਦ ਫਿਰ ਹੀ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਦਾ ਦਾਨੀ ਸਾਰਿਆਂ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਵਿਚੋਲਾ ਉਹੋ ਇਕੋ ਇਕ ਵਜੂਦ ਹੋਵੇ । ਜੱਦ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਕਾਮਲ ਤੌਹੀਦ ਉੱਪਰ ਕਾਰਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸਰੂਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਧੁਰਾ ਉਸੇ ਗੱਲ ’ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਜੱਦ ਤੱਕ ਭੈੜੇ ਇਰਾਦੇ, ਨਾਪਾਕ ਤੇ ਗੰਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਭਸਮ ਨ ਹੋਣ ਅਣਖ, ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਹਉਮੈ ਤੇ ਸ਼ੇਖੀ ਦੂਰ ਹੋਕੇ ਨੇਸਤੀ ਤੇ ਵਿਨਮੁਤਾ ਨ ਆ ਜਾਵੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸਚਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕਾਮਲ ਇਬਾਦਤ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਅਕ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਮਾਜ਼ ਹੀ ਹੈ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਮੈਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਨਾਲ ਸਚਾ ਸੰਬੰਧ, ਹਕੀਕੀ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਨਮਾਜ਼ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋ ਜਾਓ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪਾਬੰਦ ਬਣੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਸ਼ਰੀਰ ਨ ਤੁਹਾਡੀ ਜੀਭ ਸਗੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਰੂਹ (ਆਤਮਾ) ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਮਾਜ਼ ਬਣ ਜਾਣ ।

ਅਲੱਹ ਤਾਲਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਤੌਹੀਦ ਉੱਪਰ ਕਾਇਮ ਹੋਣ, ਆਪਣੀਆਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰੂਰ ਤੇ ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤੌਫੀਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ । ਰੱਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਾਬੂਦ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੱਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਕੀਕੀ ਮਾਬੂਦ ਪਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਈਏ ।

Khulasa Khutba Jumma 29.09.2017

Delivered By : Hadhrat Khalifatul Masih Vth (atba)

Summarized by : Majlis Ansarullah Bharat

Tarnslated by : Shamshad Ahmad Eden, from Punjabi Desk

From : Nazarat Nashr-o-Isha'at Qadian-143516, Distt. Gurdaspur, Punjab (INDIA)

Toll Free Shoba Noorul Islam-1800-3010-2131